

Lausunto Työ- ja elinkeinoministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi

Khall 23.03.2026
311/14.07.00/2026

Valmistelu kaupunginjohtaja Jori Reijula, puh. 045 847 1133,
työllisyysaluejohtaja Satu Soutolahti, puh. 044 901 8420

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturvaoikeutta koskevaksi lainsäädännöksi.

Ehdotetussa laissa muutettaisiin työttömyysturvalakia (1290/2002), työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia (380/2023) ja kotoutumisen edistämisestä annettua lakia (681/2023). Työttömyysturvalakia muutettaisiin siten, että 25 vuotta täyttäneellä työnhakijalla olisi mahdollisuus opiskella rajoituksetta avoimia korkeakouluopintoja työttömyysetuutta menettämättä. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia ja kotoutumisen edistämisestä annettua lakia muutettaisiin siten, että työttömyysetuudella tuettuina omaehtoisina opintoina ei voisi enää opiskella avoimia korkeakouluopintoja.

Esityksen tavoitteena on helpottaa työttömien työnhakijoiden avointen yliopisto-opintojen ja avointen ammattikorkeakouluopintojen opiskelumahdollisuuksia sekä vähentää työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvää hallinnollista taakkaa. Esityksellä arvioidaan olevan vain vähäisiä taloudellisia vaikutuksia.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallitus linjasi syksyn 2025 valtion vuoden 2025 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tavoitteesta selkeyttää työttömien opiskelumahdollisuuksia ja vähentää työttömyysetuuden saamisen edellytyksiin liittyvää hallinnollista taakkaa.

Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä ja sitä on käsitelty työryhmässä, jossa ovat olleet edustettuina työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä keskeiset työelämän järjestöt.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on helpottaa työttömien työnhakijoiden mahdollisuuksia opiskella avoimia yliopisto-opintoja ja avoimia ammattikorkeakouluopintoja. Ehdotetut muutokset helpottaisivat työttömien työnhakijoiden mahdollisuuksia opiskella avoimia yliopisto-opintoja ja avoimia ammattikorkeakouluopintoja työttömyysturvaoikeutta menettämättä. Työttömyysturvalla opiskelu mahdollistettaisiin yli 25-vuotiaiden osalta nykyistä laajemmin. Muutokset lisäisivät ennakoitavuutta työttömyys-

turvaoikeuden säilymisestä avointen korkeakouluopintojen aikana sekä vähentäisivät hallinnollista taakkaa, kun viranomaisen ei selvitä näiden opintojen vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Työttömyysetuusvaikutukset arvioidaan vähäisiksi.

Jämsä toimii vastuukuntana Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella. Lausuntoon koottiin seuraavat kannanotot:

1. Yleiset kommentit

Uudistus on linjassa elinikäisen oppimisen periaatteiden ja työllisyydenhoidon tavoitteiden kanssa. Korkeakoulutettujen määrän nosto on valtakunnallinen tavoite, lakimuutoksen kautta tähän on mahdollisuus vaikuttaa. Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen (jonka vastuukuntana Jämsä toimii) kuntien alueella uudistus voisi vaikuttaa erityisen suotuisasti korkeakoulutettujen määrään, koska alueellamme ei ole korkeakouluja. Laki mahdollistaisi asiakkaille korkeakouluopintojen mahdollisuuden arvioida opiskelun ja alan soveltuvuutta ennen tutkinto-opiskelijaksi hakemista.

2. Huomionne työttömyysturvalain muutoksista

Lakimuutos vähentäisi avoimiin korkeakouluopintoihin liittyvien selvityspyyntöjen tekemistä sekä lyhytkestoisten ja työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen lausuntoja. Riskinä on, että asiakkaat sekoittavat opintoja, joiden vaikutusta työttömyysetuuteen ei tarvitse selvittää, ja niitä, jotka tulee selvittää. Työvoimaviranomaisen näkökulmasta tämä lisää työtä työllisyysasiantuntijoille ja asiakkaille riskiä takaisinperintään. Ehdotamme, että asiakkaiden tulisi jatkossakin ilmoittaa työvoimaviranomaiselle myös avoimista korkeakouluopinnoista, vaikka niiden vaikutusta työttömyysetuuteen ei enää selvitettäisi. Tämä vähentäisi epäselvyyksiä, mitä opintoja tulee selvittää. Työllisyysasiantuntijan tehtäviin kuuluu asiakkaan osaamisen selvittäminen ja uraohjaus. Asiakkaan osaamisen ja urasuunnitelmien kokonaisvaltainen tunnistaminen on oleellista myös työnvälityksen näkökulmasta. Asiakkaan ohjaustyö ei ole mahdollista ilman tätä esim. suunnitelmia päivitetessä.

Työllisyysasiantuntijan työtä lakimuutos ei vähennä, koska asiakkuus työnhakijana jatkuu. Tehtäviin edelleen kuuluvat esim. suunnitelmien päivittäminen 3 kuukauden välein ja työnhakuvelvollisuuden seuranta, vaikka asiakas opiskelisi avoimia korkeakouluopintoja. Lakimuutoksen johdosta kuntien työvoimaviranomaisen tehtävään osoitetusta valtionosuudesta ei tulisi tehdä vähennystä.

Esityksessä on arvioitu, että muutoksen voi olettaa maltillisesti lisäävän kiinnostusta opiskeluun. Mahdollista kuitenkin on, että kiinnostus työttömyysetuudella opiskeluun lisääntyy ennakoitua enemmän, jolloin työnhakijoiksi ilmoittautuu enemmän henkilöitä. Työttömyysetuudella opiskelu on pääsääntöisesti taloudellisesti kannattavampaa kuin opintuella opiskelu.

3. Huomionne työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muutoksista

Väylä-opinnot ovat kokoaikaista opiskelua varsinaisen opiskeluryhmän kanssa. Onko kokoaikainen työllistyminen tällöin asiakkaan tavoitteena, jos tavoitteena on saada opiskelupaikka tutkinto-opintoihin?

Olisiko tarkoituksenmukaista jättää Väylä-opinnot ulkopuolelle mahdollisuudesta suorittaa opintoja vapaasti? Tällöin tulisi säilyttää mahdollisuus suorittaa niitä omaehtoisina työttömyysetuudella tuettuina opintoina. Tämä mahdollistaisi työvoimaviranomaiselle myös opintojen soveltuvuuden arvioinnin, esim. soveltuuko opiskeltava ala asiakkaan terveydentilalle.

Jos Väylä-opinnot tulevat olemaan vapaasti suoritettavia, voisiko sen jälkeen puoltaa tutkinto-opintoja omaehtoisina opintoina vai edellytettäisiinkö tällöin vuoden keskeytystä? Huomiona myös, että kotoutujat ovat voineet saada kulukorvausta omaehtoisten opintojen aikana. Jos omaehtoisia opintoja ei enää avoimiin korkeakouluopintoihin myönnettäisi, kulukorvauksen mahdollisuus poistuisi.

4. Huomionne esityksen vaikutuksista ja vaikutusarvioista
Muutos antaa korkeakouluille nykyistä paremmin mahdollisuuden kattaa opintojen järjestämisen kustannuksia. Opintojen maksullisuus voi kuitenkin heikentää pienituloisten asiakkaiden mahdollisuuksia päästä opintoihin, jos yhä suurempi osa asiakkaista tulee opintoihin maksullisten avointen väylien kautta. Onko tarkoituksenmukaista luoda kahdentasoista koulutusjärjestelmää?

Avoimen korkeakoulun opinnot voivat parantaa asiakkaiden työllistymismahdollisuuksia. Koska Eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueella ei sijaitse korkeakouluja, opinnot avoimen kautta voivat tukea korkeakoulutetun työvoiman saatavuutta alueellamme. Avoimia korkeakouluopintoja on paljon tarjolla etäopintoina.

Kunnat kantavat aiempaa suuremman taloudellisen vastuun työttömyysturvasta. Riskinä on, että korkeakouluopinnoista kiinnostuneet siirtävät opintojen aloitusta 25 ikävuoteen saakka sekä työttömiksi ilmoittautuvien määrän lisääntyminen ts. opintotuella tapahtuvan opiskelun korvaantumisen työttömyysetuudella opiskelulla. Riskinä on myös se, että jotkut asiakkaat irtisanoutua epämieluisasta työstä aloittaakseen opinnot. Irtisanoutuessaan asiakas saa todennäköisesti 45 päivän karenssin ja pystyisi lakimuutoksen jälkeen käytännössä opiskelemaan työttömyysetuudella avoimissa opinnoissa. Olisiko julkisen talouden kannalta tarkoituksenmukaisempaa helpottaa yrittäjyyden ja työttömyysetuuden yhteensovittamista?

Toimivalta, johon päätös perustuu:

Ehdotus

Kaupunginjohtaja Jori Reijula

Jämsän kaupunginhallitus hyväksyy liitteenä olevan lausunnon Työ- ja elinkeinoministeriölle ja valtuuttaa kaupunginjohtajan toimittamaan lausunnon lausuntopalveluun.

Päätös